

गस्य निषिद्धत्वेन तत्प्रयोगस्य पापजनकत्वं सूचितम् ।
भावे ल्युट् । २दुःखेन पतने न० ।

दुष्पत्र पु० दुःसहं पत्रमस्य प्रा० व० । चोरनामगन्धद्रव्ये अमरः
दुष्पद् ति० दुःखेन पद्यते दुर्+पद्-कर्मणि खल् । दुःखेन
प्राप्ये प्राप्तुमशक्ये “श्रुतो लि चक्रेण रथ्या दुष्पदा
वृणक्” ऋ० १।५।३।६ “दुष्पदा दुष्पदेन प्राप्तुमशक्येन
चक्रेण” भा० ततोवास्यानेन छान्दस आच् ।

दुष्पराजय ति० दुःखेन पराजीयतेऽसौ दुर्+परा+जि
कर्मणि खल् । १जेतुमशक्ये दुःखेन जेतव्ये २छतराङ्ग-
पुत्रभेदे पु० “उपग्रवा उग्रसेनः सेनानीर्दुष्पराजयः”
भा० आ० १।७।३० तत्पुत्रोक्तौ ।

दुष्परिग्रह ति० दुःखेन परिग्रह्यतेऽसौ दुर्+परि+ग्रह-
कर्मणि खल् । १परिग्रहीतुमशक्ये “लोकाधाराः श्रियो
राज्ञां दुरापा दुष्परिग्रहाः” कामन्द० । प्रा० स० । २निन्द्य-
भार्यायाञ्च । दुःस्थितः परिग्रहो भार्या यस्य प्रा० व० ।
३दुष्टभार्याके पु०

दुष्परिहन्तु ति० दुर्+परि+हन्-खलर्थे लृप् । १दुःखेन
नाशयितव्ये २दुष्परिहारे च “यच्छता नो दुष्परिहन्तु
शस्त्रं” ऋ० २।२।३।६ “दुष्परिहन्तु हन्तुमशक्यम्” भा०
दुष्पृश् ति० दुर्+स्पृश्-कर्मणि खल् वा विसर्गलोपः । १दुःखेन
स्पर्शनीये स्पृष्टुमशक्ये २दुरालभायां स्त्री अमरः तत्तार्थे
पु० भरतः ।

दुष्पान ति० दुःखेन पीयतेऽसौ “आतो युच्” पा० खलर्थे
कर्मणि युच् । दुःखेन पेये १पातुमशक्ये । भावे युच् ।
२दुःखेन पाने न० ।

दुष्पुरुष पु० प्रा० स० । निन्देत् पुरुषे ततः ब्राह्मणां स्वार्थे
भावे कर्मणि वा ष्यञ् । दौष्पुरुष तदर्थे पु० तद्भावे
तत्कर्मणि लृप् न० ।

दुष्पूर ति० दुर्+पूरि-कर्मणि खल् । १पूरयितुमशक्ये दुः-
खेन पूरणीये । “काममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदा-
न्विताः” गीता २अनिवार्ये च “कामरूपेण कौन्तेय !
दुष्पूरेणानलेन च” गीता

दुष्प्रकाश ति० दुष्टः प्रकाशः प्रा० स० । विरोधिलक्षणया अन्ध-
कारे “पापस्य लोको निरयो दुष्प्रकाशो नित्यं दुःखं
शोकमूयिष्ठमेव” भा० शा० ७।३३० ।

दुष्प्रकृति ति० दुःस्था प्रकृतिरस्य प्रा० व० । १दुष्टस्वभावे
“त्वत्तु दुष्प्रकृतिर्भूढो महायुद्धेष्वज्ञोविद्ः” भा० क०
४०।३० । प्रा० स० । २निन्द्यायै प्रकृतौ निन्द्ये स्वभावे स्त्री

दुष्प्रजस् ति० दुःस्था प्रजाऽस्य अस्मिन् सभा० । १निन्द्य-
प्रजायुक्ते । प्रा० स० नास्मिन् । दुष्प्रजा २निन्द्यप्रजायां स्त्री
दुष्प्रज्ञान ति० दुःखेन प्रज्ञायतेऽसौ दुर्+प्र+ज्ञा-खलर्थे
कर्मणि युच् । १ज्ञातुमशक्ये । दुष्टं प्रज्ञानं प्रा० स० ।
२निन्द्ये ज्ञाने न० “दुष्प्रज्ञानेन निरयाः बहवः ससु-
दाहृताः” भा० शा० १२।७।३० ।

दुष्प्रधर्ष ति० दुष्करः प्रधर्षोऽस्य प्रा० व० । १धर्षयितुमशक्ये
दुःखेन धर्षणीये “सा दुष्प्रधर्षा मनसाऽन्याहंज्ञैः” रघुः ।
२दुरालभायां ३खर्जूयाञ्च स्त्री राजनि० ४छतराङ्गपुत्र-
भेदे पु० “दुर्मुखो दुष्प्रधर्षश्च विवित्सुर्विकटः समः” भा०
भी० ६।४।३० । तत्र दुष्प्रधर्षश्चेति पाठान्तरम् भा० आ०
६।४।३० तत्पुत्रोक्तौ तथोक्तेः

दुष्प्रधर्षण ति० दुर्+प्र+धृप-भाषायां युच् । १दुःखेन धर्ष-
णीये धर्षयितुमशक्ये । “विन्दानुविन्दौ दुर्धर्षः सुवा-
ज्जर्दुष्प्रधर्षणः” भा० आ० ६।७।३० २छतराङ्गपुत्रभेदे पु०
३वात्ताक्याम् स्त्री अमरः गौरा० डीप् ।

दुष्प्रधर्षिणी स्त्री दुष्प्रधर्षोऽस्त्वस्याः इति डीप् । १कण्ट-
कार्यां राजनि० २दृष्टव्याम् भावप्र० ।

दुष्प्रवृत्ति स्त्री प्रा० स० । दुष्टायां प्रवृत्तौ वात्तायां “तेषां
स्वर्पनखै वैका दुष्प्रवृत्तिहराऽभवत्” रघुः ।

दुष्प्रवेश ति० दुष्करः प्रवेशोऽस्य प्रा० व० । १दुःखेन प्रवेश्ये
प्रवेष्टुमशक्ये “महर्षिगणसम्बाधं ब्राह्मणा लज्जन्ना
समन्वितम् । दुष्प्रवेशं महाराज ! नरैर्धर्मवहि-
ष्कृतैः” भा० व० १।४।३० । २कन्यारीष्ट्ये स्त्री राजनि० ।

दुष्प्रहर्ष ति० दुष्करः प्रहर्षोऽस्य प्रा० व० । १दुष्करप्रहर्ष-
युक्ते २छतराङ्गपुत्रभेदे पु० दुर्भदो दुष्प्रहर्षश्च विवित्-
सुर्विकटः समः” भा० आ० ६।७।३० तत्पुत्रोक्तौ

दुष्प्र(ष्य)न्त पु० १पौरवे भरतपितरि राजभेदे “उपदानवी
सुतान् लेभे चतुरस्रैलिकात्मजान् । दुष्प्रन्तमथ सुष्प्रन्तं
प्रवीरमनघं तथा । दुष्प्रन्तस्य तु दायादो भरतो नाम
वीर्यवान् । स सर्वदमनो नाम नागायुतबलो महान् ।
चक्रवर्ती सुतो जज्ञे दुष्प्रन्तस्य महात्मनः । शकुन्तलायां
भरतोयस्य नाम्ना स्य भारताः । दुष्प्रन्तं प्रति राजानं
बागुवाचाशरीरिणी । माता भस्त्रा पितुः पुत्रो येन
जातः स एव सः । भरस्य पुत्रं दुष्प्रन्त ! साऽवसंस्थाः श-
कुन्तलास्य । रेतोर्धा पुत्र उन्नयति नरदेव ! यमच्छयात् ।
त्वञ्चास्य धाता गर्भस्य सत्यमाह शकुन्तला” हरिवं०
३२।३० । अस्य शकुन्तलापरिवेदनकथा शकुन्तलाशब्दे दृश्या